

DOSTALÍK, P. *Majetková ochrana ženy po smrti manžela v římském právu*

Praha: Leges, 2023, 132 s.

Nová publikace doc. JUDr. Petra Dostalíka, Ph.D., vydaná v roce 2023 v nakladatelství Leges, se zabývá problematikou římského rodinného práva, jmenovitě majetkovou ochranou ženy po smrti manžela, přičemž se snaží ukázat na skutečnost, že římské manželské právo majetkové, na rozdíl od římského rodinného práva, je možné použít jako vzor pro moderní právní úpravu.

Kniha je rozčleněna do tří kapitol. První velká kapitola následující po úvodu nazvaná *Manželské majetkové právo* je uvedena krátkou charakteristikou základních rysů římského manželství, po níž následuje první podkapitola *Zánik římského manželství pojednávající o jednotlivých způsobech zániku manželství*. Navazující podkapitola *Majetkové vztahy mezi manžely po zániku manželství* komplexně rozebírá právní úpravu věna od pojmu a účelu věna, až po jeho faktické vrácení.

Ve druhé kapitole *Darování* se autor v úvodu zabývá instituty *donatio ante nuptias* a *donatio propter nuptias* a pokračuje výkladem darování mezi manžely a jeho zákazem.

Závěrečná a nejrozsáhlejší kapitola nazvaná *Dědění* se dále dělí na čtyři podkapitoly. V první podkapitole se autor věnuje institutu darování pro případ smrti, následuje výklad odkazu, nároků manželky z titulu dědictví a celou třetí kapitolu uzavírá podkapitola věnovaná dědictví po matce, respektive vzájemným dědickým vztahům mezi matkou a dětmi.

Knihu uzavírá resumé, ve kterém se autor vyjadřuje k výběru tématu a metod, kterými přistupuje ke svému výkladu.

V úvodu autor vyjadřuje naději, že podrobný rozbor výše uvedených institutů majetkového manželského práva se zaměřením na ochranu manželky po smrti manžela, může sloužit jako vzor pro řešení problematických případů současné právní úpravy. Při čtení knihy jsem tuto ambici autora měla neustále na paměti, což zajisté ovlivnilo můj pohled na celou knihu. V prvé řadě si nelze nevsimnout odlišného přístupu k výkladu v jednotlivých kapitolách, zejména postupného úbytku citací a překladů jednotlivých fragmentů. Zatímco o první kapitole by se s nadsázkou dalo říct, že obsahuje z větší části právě fragmenty a autorovy překlady těchto fragmentů, třetí kapitola, zabývající se děděním, obsahuje minimum citací fragmentů a naopak představuje systematický výklad podložený množstvím pramenů a literatury.

Stejně tak je nutno zmínit odlišnost autorova přístupu k výběru fragmentů v jednotlivých kapitolách. V první kapitole autor cituje množství fragmentů, ke kterým následně poskytuje autorský překlad, hlubší výklad jednotlivých fragmentů a vztahů mezi nimi však ponechává na čtenáři. V průběhu pojednání autor k jednotlivým fragmentům a jejich

překladům přidává vlastní výklad a upozorňuje na souvislosti mezi uváděnými fragmenty a řešenými problémy. Toto kulminuje v poslední kapitole *Dědění*, ve které převažuje autorův text doplněný pouze několika fragmenty (včetně jejich překladu).

Ačkoliv jsou vybrané citace fragmentů velice zajímavé a je nutné ocenit autorův překlad, s ohledem na sestupnou tendenci četnosti těchto citací a přibývajícím množstvím vlastního textu a odlišným přístupem k výkladu se nemůžu zbavit dojmu, že autor chtěl první dvě kapitoly co nejrychleji přelést, a dostat se tak ke kapitole třetí, tj. poslední a nejrozsáhlejší kapitole, která je svým tématem, dle mého názoru, pro širokou veřejnost nejzajímavější. Je zjevné, že pokud by autor postupoval jednotným stylem, a počty citací fragmentů by v poměru k textu zachoval, jednalo by se o mnohem rozsáhlejší publikaci, která by již nemusela odpovídat autorově představě o užítí knihy pro řešení současných složitých případů. Jak již jsem ale uvedla, jedná se můj dojem, kterému jsem se při čtení knihy neubránila.

I když je kniha svou délkou kratší, obsahuje, zejména ve třetí kapitole, ucelený výklad dané problematiky. O to více bych ocenila, kdyby za každou kapitolou autor zařadil určitý závěr, ve kterém by nejen shrnul to nejpodstatnější, ale zároveň by na příkladu ukázal, zda je možné aplikovat řešená římskoprávní pravidla na současnou právní problematiku.

Mám-li shrnout dojmy z této knihy, jsou v celku pozitivní. Témata zabývající se postavením ženy v římské společnosti, ať již z pohledu majetkové ochrany či jakéhokoli jiného, jsou pro mě vždy zajímavá a neubráním se myšlenkám o postavení žen tehdy a dnes.

Ponechám na každém čtenáři, zda pro něj kniha bude nápomocná při řešení současných právních problémů, neboť se jedná o knihu, na kterou je možné nahlížet z více úhlů. Pro mě osobně se nejedná o knihu, ke které bych sáhla při řešení složitého problému z praxe, nicméně zcela určitě je pro mě dalším zdrojem pro kvalifikované zamyšlení se na téma postavení ženy v římské společnosti, rozsahu jejích práv a srovnáním s postavením moderní ženy ve střední Evropě. I přes výše uvedené výtky, je možné knihu doporučit, a to zejména široké veřejnosti zajímající se o dědické právo.

Adéla Brtková

doi: 10.14712/2464689X.2025.10